

Ritstjórn er sífellt á höttunum eftir því að halda *Læknablaðinu* lifandi og láta það ekki festast í farinu. Liður í því er að fá fleiri raddir kolleganna til að hjóma. Í þessu skyni hefur blaðið kallað eftir pistlum frá formönnum sérgreinafélaga og undirdeilda Læknafélags Íslands og Reykjavíkur þar sem þeir reifi það sem efst er á baugi í þeirra félagi.

Ómar Sigurvin Gunnarsson

formaður Félags almennra lækna

omarsg@landspitali.is

Er gott að vera almennur læknir á Íslandi?

Félagsmenn í Félagi almennra lækna (FAL) eru nú um 200 og jafngildir það um 20% starfandi lækna hérlendis. Almennir læknar sinna mikilvægum störfum. Þeir halda utan um flest er tengist sjúkrahúsvinnu, frá innlögn til útskriftar og vinna einnig á heilsugæslustöðvum. Þeir eru í miklum samskiptum við sjúklinga og aðstandendur, og sinna oft umfangsmiklum vísindastörfum. Almennum læknum er mjög umhugað um að leggja sitt af mörkum og sinna starfi sínu af alúð og fagmennsku, með öryggi sjúklinga að leiðarljósi. Það getur verið gott að vera almennur læknir á Íslandi, en ýmislegt má betur fara.

Launin eru of lág

Læknar hafa dregist aftur úr öðrum stéttum hvað varðar launaþróun og eru almennir læknar í dag með lægstu laun háskólastétta, miðað við fjölda námsára. Grunnlaun nýútskrifaðs læknakandidats eru 319.000 krónur, sem gera 235.000 krónum til ráðstöfunar. Til glöggvunar er gert ráð fyrir að einstaklingur í eigin húsnæði þurfi 200-300.000 í grunnframfærslu og sambúðarfólk með eitt barn 380-540.000.¹ Það er ljóst að grunnlaunin þyrftu að verða umtalsvert hærrí.

Kjarasamningsbrot og önnur réttindabrot eru algeng

Í lögum frá 1938 er fjallað um kjarasamninga og kjarasamningsbrot.² Alltof algengt er að brotið sé gegn kjarasamningsákvæðum, meðal annars hvað varðar frítökurétt og námsferðir. FAL er að skoða umfang þessara brota.

Sú aðstaða sem almennir læknar fá er ekki boðleg, búningsherbergi fyrir 10-15 manns eru gjarnan gamlar skrifstofur eða risherbergi sem ekki eru hugsuð til þessara nota og í engu samræmi við lög um aðbúnað á vinnustað.³

Í fyrra hóf FAL átakið „Virðum vinnutímamann“ og hefur það vakið nokkra athygli. Bentum við þá á tölur sem sýna að almennir læknar vinna mikla ólaunaða yfirvinnu. Slíkt tengist skipulagi stofnanna, þar sem algengt er að vaktaskipti og rapporttími sé utan skilgreinds vinnutíma og því mætti breyta.

Álagið er of mikið

Nauðsynlegt er að reikna út mönnunarþörf lækna á Íslandi og má benda á að hjúkrunarþyngd er reiknuð út á hverjum tímapunkti.

Við verðum að vita hvenær álag verður of mikið en algengt er að almennir læknar séu með fullskipað teymi ásamt öðrum verkefnum, til dæmis á göngudeild og skurðstofu. Starfssvið lækna er ekki afmarkað með starfslýsingum, líkt og hjá öðrum stéttum, og því er tilhneigingin sú að allt sem ekki tilheyrir starfslýsingum annarra samstarfsstétta falli sjálfkrafa á almenna lækna.

Í nýlegri könnun á Landspítala kemur fram að allt að 75% almennra lækna sýna streitueinkenni, 90% þreytueinkenni, 50% þjást af andlegri vanlíðan og 85% þeirra telja ólíklegt að þeir verði þar í vinnu eftir tvö ár.⁴ Mikilvægt er að taka á þessum málum og tryggja að mönnun sé í samræmi við álag í vinnu.

Aðlögun og samráð skortir

Almennir læknar viðhafa öguð vinnubrögð og fagmennsku í starfi. Það er þó erfitt að stunda slíkt við þær aðstæður sem boðið er upp á hérlendis. Aðlögun í starfi er oft engin og skýtur það skökku við í jafn ábyrgðarfullu starfi. Sífellt er gert ráð fyrir að almennir læknir „finni út úr hlutunum sjálfir“. Slíkt á ekki við um aðrar stéttir innan heilbrigðiskerfisins og veldur minni framleiðni, auk þess sem það

dregur úr öryggi og eykur líkur á mistökum.

Almennir læknar hafa oft góða hugmynd um hvernig bæta mætti skilvirkni og auka öryggi á vinnustaðnum, til dæmis með gerð verklagsreglna fyrir algenga hluti eins og innskriftir og útskriftir sjúklinga. Staðreyndin er samt sú að verklagsreglur eru oft ekki sýnilegar, ekki uppfærðar eða ekki til staðar og séu þær gerðar eru almennir læknar sjaldan hafðir með í ráðum við þá framkvæmd.

Mikilvægar breytingar er varða vaktafyrirkomulag eru oft gerðar einhliða og án samráðs við almenna lækna. Víða á Norðurlöndum eru slíkar breytingar einungis mögulegar með samþykki almennra lækna⁵ og hefur slíkt fyrirkomulag ekki neitt nema jákvætt í för með sér.

Lokaorð

Almennir læknar vilja leggja sitt af mörkum og sinna starfi sínu vel. Tækifærin á Íslandi eru mörg og mjög oft gott að vinna hér. En þegar saman fara mikið álag, lág laun, kjarasamningsbrot og óviðunandi vinnuaðstaða er ekki skritið að margir kjósi að fara sem fyrst utan til starfa og náms. Þetta er einnig ein af ástæðunum fyrir því að að ungir sérfræðingar telja ekki fýsilegt að flytjast heim aftur. Yfirvöld og stjórnendur verða að horfast í augu við vandann og reyna allt sem í þeirra valdi stendur til að bæta starfskjör og aðstæður lækna á Íslandi.

Heimildir

1. Reiknivél fyrir neysluviðmið. 2011. velferdarraduneyti.is/neysluvidmid/-januar 2012.
2. Lög um stéttarfélag og vinnudeilur nr. 80/1938. althingi.is/lagas/nuna/1938080.html - janúar 2012.
3. Lög um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum nr. 46/1980. althingi.is/lagas/137/1980046.html - janúar 2012.
4. Mannauðssvið. Könnun á starfsumhverfi starfsmanna Landspítala 2010. Landspítali, Reykjavík 2010.
5. Yngre læger - fællesvagt. laeger.dk/portal/page/portal/LAEGERDK/Laegerdk/Y_L/FAQ/KORT_FORTALT_OM_FAEELLESVAGT - janúar 2012.